

פרקי אימהות

שיעורים על פרקי אבות מזווית נשית
פרקי נשיות | פרקי הורות | פרקי הבית היהודי

מאת רחלי הבר
בעריכת הרב חיים הבר

פרקי אימהות

שיעורים על פרקי אבות מזווית נשית

ניסן תש"פ 2020

כתיבה: רחלי הבר

עריכה: חיים הבר

הגהה: רבקה טייכמן

עיצוב כריכה: יוסי ויספיש

מו"ל: מכון ללמוד וללמד | +972-54-2577016 | chaimheber@gmail.com

© כל הזכויות שמורות לחיים ורחלי הבר

פתח דבר

'פרקי אבות', הנלמדים במיוחד בשבתות הקיץ, מהווים מעיין בלתי־נדלה של ערכים ומידות טובות. הפרקים מציגים את השתלשלות העברת התורה שבעל־פה לאורך הדורות על־ידי החכמים. כל אחד מן החכמים מסכם במשפטים קצרים את תמצית משנתו.

'פרקי אימהות' מבקש לחשוף את הזווית הנשית של פרקי אבות. בספר שלוש סדרות, ובכל סדרה שישה שיעורים, שיעור לכל פרק. כל שיעור סובב סביב משנה אחת. שלוש הסדרות עוסקות בנושאים נשיים מובהקים:

פרקי נשיות. שישה 'משולשים' – תכונות נשיות מנוגדות, והזווית השלישית המנצחת.

פרקי הורות. שש דילמות מתחום ההורות, ושביל הזהב המאזן בין הצדדים.

פרקי הבית היהודי. שישה אגפים בבית, והדרך להפוך אותם לבית יהודי.

הספר מיועד לשתי מטרות: ללמוד וללמד. ללמוד, עבור מי שמעוניינת ללמוד בהעמקה רעיונות מפרקי אבות מזווית נשית; וללמד, עבור מי שרוצה למסור שיעורים לנשים על פרקי אבות. כך, השיעור הופך למרתק ורלוונטי, ומסירת השיעור הופכת למשימה נגישה ואפשרית.

השיעורים בנויים בצורה אחידה: פתיחה מעניינת; שלושת חלקי השיעור; סיפור לסיום; ולקינוח, 'פרק שירה' המסכם בחרוזים את התוכן. לשם הבהירות, סומנו קטעים שונים: "ציטוט; סיפור; ? נקודה למחשבה, אותה אפשר לפתח כשאלה לדיון במסגרת של שיעור.

השיעורים נכתבו ברוח החסידות, ועל־פי משנת הרבי מליובאוויטש. השיעורים מתבססים על מגוון מקורות, עם קישורים והוספות על דעת המערכת.

הספר נולד בעבודה משותפת עם בעלי היקר, ועל כך תודתי העמוקה.

ספר זה מוקדש לעילוי נשמת סבתי היקרה, מרת אלקה קלנר, שמהווה עבורי השראה לאצילות, נחישות ועוצמה נשית. סבתא עברה את השואה וזכתה להקים משפחה נפלאה ולהתמסר אליה. מסירות מיוחדת גילתה כלפי אחותה, חיה שרה. מקווה להמשיך בדרכה.

רחלי הבר



ספר 'פרקי אימהות' מוקדש
לעילוי נשמת סבתא היקרה
אלקה בת מאיר שמואל ע"ה קלנר

ולעילוי נשמת
חיה שרה בת יהושע ע"ה
חיה בת מאיר שמואל ע"ה
רחל בת יצחק ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

תוכן עניינים

פרקי נשיות

9	פרק א: לקבל זה לתת
21	פרק ב: יופי לתפארת
33	פרק ג: בינה יתרה
43	פרק ד: עוצמה נשית
55	פרק ה: המשפחה מעל הכול
67	פרק ו: מביאה גאולה

פרקי הורות

79	פרק א: אין ילד רע
93	פרק ב: יוצא מן הכלל
105	פרק ג: מעשה בערך
119	פרק ד: העולם שייך ל...
131	פרק ה: (לא) מובן מאליו
141	פרק ו: בין המילים

פרקי הבית היהודי

155	פרק א: סלון יהודי
167	פרק ב: מרפסת שירות
181	פרק ג: מטבח יהודי
191	פרק ד: חדר ילדים
203	פרק ה: יחידת הורים
217	פרק ו: חדר מדרגות

פרקי נשיות

6 שיעורים | 6 משולשים

פרק א



מלכת
הקבלה

הקדמה

פתיחה: גם את צודקת

בני זוג הגיעו ליועץ נישואין. האישה שטחה את טענותיה והיועץ הנהן ואמר "צודקת". בתגובה, הציג הבעל גרסה הפוכה לגמרי, וגם לו אמר היועץ "אתה צודק".

אשת היועץ האזינה להתרחשות מהמטבח. לאחר שבני הזוג יצאו, שאלה את בעלה: "איך אמרת ששניהם צודקים? הרי כל אחד הציג גרסה מנוגדת". השיב בעלה: "גם את צודקת..."

בפתח הסדרה: פרקי נשיות

סדרת 'פרקי נשיות' עוסקת בזוויות מנוגדות בחייה של אישה. בכל שיעור נתודע ל'משולש' אחר באישיותה. תחילה נכיר שתי זוויות במשולש, אלו תכונות נשיות מנוגדות. עיון בפרקי אבות יחשוף זווית שלישית המגלה כי כל הזוויות 'צודקות'.

בסדרה שישה שיעורים, שהם שישה 'משולשים':

- פרק א – קבלה מול נתינה
- פרק ב – יופי מול צניעות
- פרק ג – בינה יתרה מול דעת קלה
- פרק ד – רגישות מול נחישות
- פרק ה – זוגיות מול הורות
- פרק ו – רוחניות מול גשמיות

המשולש: קבלה או נתינה

בפרק הראשון נעסוק בשאלה האם האישה 'מקבלת' או 'נותנת'? נכיר את שלוש זוויות המשולש:

- מזווית אחת – האישה מקבלת, כשם שהכלה שותקת
- מזווית שנייה – האישה נותנת לבעלה ולמשפחה
- הזווית המנצחת – האישה היא 'מלכה', וזהות זו משלבת קבלה ונתינה

מזווית אחת: מקבלת

מקורות: האישה כמקבלת

מהי 'קבלה'?

קבלה אינה רק קבלת דבר פיזי. היא מייצגת משפחה של תכונות ופעולות: הכלה, הקשבה, שתיקה, ויתור, הודיה, מתן מקום. היכולת לקבל זו היכולת לקבל מתנה ולשמוח ממנה, ליהנות ממחמאה, לשמוע ביקורת ולשתוק, לקבל את הבעל והילדים כמות שהם, לקבל עזרה ולשחרר את השליטה מהידיים.

מן המקורות עולה כי אישה מהווה 'מלכת הקבלה', לעומת הגבר שמהותו נתינה, ובשפת הקבלה 'משפיע' (אגב, גם תורת הנסתר מכונה 'תורת הקבלה' בגלל התכונה הזו). 'נקבה' היא מלשון נקב, כלי קיבול; ו'כלה' מלשון הכלה.

הגדרת הגבר כ'נותן' והאישה כ'מקבלת' אינה ביהדות לבדה. בכל העולם מקובל שאת הצעת הנישואין האישה מחכה לקבל מהגבר. האיש מציע והאישה מקבלת, לא להיפך. בדרך כלל תשובתה חיובית... גם בהמשך חיי הזוגיות, ביום הנישואין, האישה מצפה לקבל מבעלה מתנה.

לפי התורה, בטקס הקידושין הגבר הוא זה שנותן לאישה טבעת וכתובה ומקדש אותה, והאישה רק מקבלת. הכלה שותקת ואינה עונה, התנהגות המייצגת את שיא ה'קבלה'.

יוסף הצדיק מדמה בחלומו את האב לשמש ואת האם לירח. גם דוד המלך ממשיל את החתן לשמש: "לשמש שם אוהל בהם, והוא כחתן יוצא מחופתו" (תהילים יט, ה). הדימוי מובן לאור העובדה שהירח מקבל את אורו השמש. המדרש מסביר כי הקבלת האישה לירח קשורה לכך שגוף האישה משתנה במהלך ההיריון, בדומה לגודלו המשתנה של הירח. יצוין כי גם המחזור הנשי מקביל באורכו למחזור החודשי של הירח.

” מדרש שכל טוב בראשית לז, ט: והנה השמש – כנגד יעקב אביו... והירח – כנגד בלהה אומנתו. כשם שהירח פעמים חסירה ופעמים נדחית, כך האשה פעמים מלאה עצמה בבטנה, פעמים פשוטה, פעמים נדחית בדווה וליבונה.

הגדרת האיש כנותן והאישה כמקבל באה לידי ביטוי גם במספר האבות והאימהות: שלושה אבות, ארבע אימהות. בתלמוד נאמר כי שתי האותיות ג' (3) וד' (4) הן כנגד "גומל דלים". גימ"ל רומזת לצד הגומל, הנותן. הרגל השמאלית של האות ג' מופנית קדימה כלפי הד', כי דרכו של גומל חסדים לרוץ אחרי דלים. דלי"ת רומזת לדל – מקבל השפע (מסכת שבת קד, א).

מעלת הקבלה בפרקי אבות

בבואנו לחפש את ערך הקבלה בפרק א', מתברר שהפרק זועק זאת. הפרק פותח במילים "משה קיבל תורה מסיני" – "משה" מייצג ענווה וקבלה; "קיבל" זו תכונת הקבלה; והר "סיני" מייצג ענווה ביחס ליתר ההרים. בהמשך, הביטוי "קיבל מ..." חוזר על עצמו, ובסך הכול מופיע בפרק שבע פעמים. במקום להדגיש את הנתינה ולומר "שמעון הצדיק נתן מתורתו לאנטיגנוס", מושם דגש על הקבלה, "אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק".

בהמשך הפרק, יש כמה משניות המעבירות מסר של קבלה:

"הוי מתאבק בעפר רגליהם, והוי שותה בצמא את דבריהם" (משנה ד) – חשיבות הקבלה מהחכמים והצדיקים וההקשבה לדבריהם.

במשנה ט"ו מדובר על קבלת כל אדם: "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות". ברוח זו אומרת המשנה הפותחת את הפרק הרביעי: "איזהו חכם? הלומד מכל אדם". חכם אינו מי שמלמד אחרים ונותן משלו, אלא דווקא מי שיודע לקבל וללמוד מאחרים.

נקודת השיא מופיעה בסוף הפרק, בערך 'שתיקה'. רבן שמעון מעיד על עצמו שגדל עם חכמים ודברי חוכמה, וחיפש את הערך המשמעותי ביותר. הוא גם מצא, והמסקנה חד-משמעית: "כל ימיי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה".

היכולת לשתוק היא היכולת לקבל. זוהי שתיקת הכלה בתגובה לדברי החתן "הרי את מקודשת לי".

מזווית שנייה: נותנת

מקורות: האישה כנותנת

אישה עלולה להתקומם נוכח הגדרתה כמקבלת. וכי האישה פסיבית ומקבלת בלבד? הלוא חיי האישה הם מסכת ארוכה של נתינה, בבחינת 'מלכת הנתינה'. היא נותנת לילדים אוכל, בגדים, חום ואהבה. גם ביחס לבעל האישה אינה רק מקבלת. היא נותנת לו כל ימיה, "גמלתהו טוב ולא רע".

לא לחינם חובר שיר מיוחד דווקא על הנתינה של האישה, "אידישע מאמא", ואין שיר "אידישע טאטע"... הנה כמה מילים מתוך השיר, בתרגום לעברית:

מי זו אשר את מיטתכם לרגע לא עזבה,

ומי כשעלה חומכם עיניים לא עצמה,

מי עבורכם בישלה, אפתה, עבדה ולא חדלה,

ומי לילדיה כך נתנה את כל כולה?

גם במזמור אשת חיל מוזכר מוטיב הנתינה הנשית מספר פעמים:

” מ שלי פרק לא : גְּמַלְתָּהוּ טוֹב וְלֹא רָע. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ... וְתַקַּם בְּעוֹד לַיְלָה. וְתַתֵּן טַרְךָ לְבֵיתָהּ וְחַק לְנַעֲרֹתֶיךָ... כַּפָּה פְּרִשָּׁה לְעַנִּי. וְיַדֶּיךָ שְׁלָחָה לְאֲבִיו... פִּיָּה פְּתָחָה בְּחֶכְמָה. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה (הניגוד לשתיקה).

האישה כמדברת

ואם הזכרה שתיקת האישה בחופה, יש אומרים בהומור כי זו הייתה הפעם האחרונה שהיא שתקה... אישה אינה נוטה לשתוק. היא מדברת, והרבה. גם מן המקורות עולה כי נשים נטלו תשעים אחוז מהדיבור האנושי. האברבנאל מפרש את השם 'חוה' במובן של דיבור, שחוה הייתה "אם כל חי" לעניין הדיבור.

” מסכת קידושין מט, ב: עשרה קבים שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים (ואחד כל העולם).

בראשית ג, כ: וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִוא הִיְתָה אִם כָּל חַי.
אברבנאל: ואפשר לפרש כי היא הייתה אם כל חי לענין הדבור וההחואה, כאלו יאמר שהייתה חוה כל כך דברנית שהיא הייתה בזה אם כל חי. והוא על דרך מה שאמרו ז”ל עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו הנשים ואחת כל העולם כלו.

מעלת הנתינה בפרקי אבות

לצד הדגשת ערך הקבלה בפרק הראשון, מופיעים גם מוטיבים של נתינה: “והעמידו תלמידים הרבה” – נתינה והשפעה רוחנית; “יהי ביתך בית ועד לחכמים” – נתינה ואירוח לחכמים; “יהי ביתך פתוח לרווחה” – נתינה לכל אדם.

הזווית המנצחת: מלכה

שבת המלכה – מקבלת ונותנת

ראינו שתי זוויות – מזווית אחת האישה היא ‘מלכת הקבלה’, ומזווית שנייה ‘מלכת הנתינה’. במבט ראשון נראה כי אלו ערכים סותרים. האם האישה מקבלת או נותנת?

הזווית השלישית והמנצחת מלמדת כי אישה היא ‘מלכה’. מהותה של ‘מלכות’ מחברת בתוכה את שני הערכים: קבלה ונתינה.

להבנת העניין נלמד על מלכה נוספת – “שבת המלכה”. בפיוט המפורסם ‘לכה דודי’, אותו שרים בקבלת שבת, אומרים: “לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה... בואי כלה שבת מלכתא”. הגדרת השבת ככלה ומלכה, בחינת ‘מקבל’, אמורה ביחס לששת ימי השבוע. ששת ימי השבוע (כנגד שש מידות, ה’מלך’) הם במעמד הנותן, והשבת (כנגד מידת המלכות, ה’מלכה’) היא במעמד המקבל.

בששת ימי השבוע עובדים ומרוויחים כסף עבור השבת, וכן טורחים בהכנת המאכלים לשבת, כדברי חז"ל "מי שטרח בערב שבת, הוא יאכל בשבת". בשבת עצמה אי אפשר לעבוד לצורך הפרנסה ולבשל אוכל, אלא נהנים, מקבלים, מן המוכן. אם כן, השבת רק 'מקבלת' מימות השבוע.

מצד שני, בהמשך הפיוט אומרים "לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה" – שבת היא במעמד הנותן, בהיותה מקור הברכה עבור ימי השבוע. כדברי הזוהר הקדוש, שהשבת מברכת את ימי השבוע, והיא המקור לשפע שאדם מקבל במהלך השבוע (זוהר ב פת, א). דווקא כאשר אדם שומר שבת כהלכתה, יש ברכה בעסקיו בששת ימי השבוע. גם במובן הפשוט, בשבת נחים ונטענים בכוח, ובכך השבת מעניקה אנרגיה להמשך השבוע.

האם השבת מקבלת או נותנת?

מתברר כי מערכת היחסים של נותן ומקבל אינה חד־צדדית. גם המקבל נותן, והנתינה שלו גדולה יותר ממה שקיבל. אך תחילה עליו להיות מקבל, ורק כך יוכל להפוך גם לנותן.

כך ביחס לשבת. תחילה השבת מקבלת מימי השבוע, ה'מלך'. ימי השבוע דואגים שהשבת אכן תהיה 'מלכה' מכובדת. לאחר שימי השבוע מכבדים את השבת כ'מלכה', מתהפכות היוצרות והשבת היא "מקור הברכה" שנותנת ומשפיעה לימי השבוע הבאים.

זו הסיבה שמסיימים את הפיוט במילים "בואי בשלום עטרת בעלה", על יסוד הפסוק בספר משלי "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב, ד). הביטוי "עטרת" הוא כתר הנמצא מעל לראש המלך. לאחר שהמלכה מוכנה להיות במעמד נמוך מהמלך ולקבל ממנו, היא הופכת להיות "עטרת בעלה", הכתר שמעל לראש הבעל. כלומר, ממעמד ה'מקבל', מקבלת האישה את מעמד ה'נותן'.

בתורת החסידות מוסברת הסיבה למערכת היחסים בין הנותן והמקבל: שורש המקבל גבוה מזה של הנותן, שכן קבלה מייצגת ביטול גדול יותר מנתינה. מאידך, בגלוי נראה להיפך, שדווקא הנותן גבוה מהמקבל, שהרי נתינה היא עמדת כוח ביחס לקבלה, הנראית כעמדת חולשה. לכן, תחילה יש לבטא בגלוי את מעלת הנותן בכך שהוא נותן למקבל, אך על ידי שהמקבל אכן מוכן לקבל, מתגלית מעלתו המקורית שהיא גבוהה אף יותר מהנותן.

אישה – מקבלת ואחר כך נותנת

לאור זאת נבין בנוגע לאישה, שאף היא 'מלכה'. לפי הקבלה, האישה מגיעה ממידת ה'מלכות' והיא ה'מלכה'; לעומת האיש המגיע משש המידות העליונות והוא ה'מלך'. מערכת היחסים בין הבעל

והאישה בנויה כך שהוא הנותן והיא המקבלת. עם זאת, אחרי שהאישה מקבלת ממנו, על ידי זה היא הופכת להיות זו שנותנת לו.

הרעיון הזה מתבטא במעמד החופה. כאמור, החתן מקדש והכלה שותקת, ואחרי הקידושין מברכים שבע ברכות. לכאורה, נראה שיש סתירה בין שתי הברכות האחרונות ביחס למעמד אישה. הברכה השישית "שמח תשמח" מסתיימת במילים "משמח חתן וכלה", ואילו הברכה השביעית והאחרונה מסתיימת במילים "משמח חתן עם הכלה". מבחינה דקדוקית, מדובר בהבדל של 180 מעלות: כשאומרים "חתן וכלה", פירושו של דבר שהחתן ראשון, והכלה מגיעה בהמשך, במעמד משני. לעומת זאת האמירה "משמח חתן עם הכלה" נושאת משמעות הפוכה: הכלה היא המרכז, והחתן משני לה, רק מגיע "עם" הכלה. כיצד שתי הברכות מתיישבות זו עם זו?

מסביר אדמו"ר הזקן כי הסדר הראשוני הוא – החתן נותן והכלה מקבלת. אך על ידי שהכלה מקבלת מהחתן, מתהפכות היוצרות והיא נותנת לחתן. תחילה החתן משמח את הכלה, ועל ידי זה הכלה משמחת את החתן. לכן הברכה השישית קודמת לברכה השביעית.

” תורה אור בראשית ה, ב: יובן מה שאומרים בברכת חתנים בברכת שמח תשמח “משמח חתן וכלה”, ובברכה אחרונה שהיא אשר ברא אומרים “משמח חתן עם הכלה”. פירוש: כי הכלה היא בחינת מלכות. תחלה היא מקבלת האור מהחתן, שנמשך מעלמא דדכורא בעלמא דנוקבא, וזהו “חתן וכלה”. אמנם אחר כך הוא משמח חתן עם הכלה, שעל ידי הכלה הוא משמח את החתן, שהרי נעשה לו עזר ממש ותוספת אור מבחינת כנגדו כנ”ל. וזהו שנעשית עטרה לבעלה.

בדומה לשבת, המקבלת מימי השבוע שעבר והופכת להיות מקור הברכה לימי השבוע הבא – אנו מוצאים גם ביחס לאישה. חז”ל אומרים כי על האישה לכבד את אשתו, כיון שהברכה מגיעה בזכות האישה. רבא אף אמר לבני העיר מחוזא בכבל “כבדו את נשותיכם, בשביל שתתעשרו”.

” מסכת בבא מציעא נט, א: אמר ר’ חלבו: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר “ולאברם הטיב בעבורה”.

וזהו שאמר רבא לבני היישוב מחוזא: כבדו את נשותיכם, בשביל שתתעשרו.

יש כאן דבר והיפוכו: אם העושר מגיע מהאישה, לשם מה הבעל צריך להעניק תכשיטים, הרי היא מקור השפע וביכולתה לקנות בעצמה? אין זאת אלא שתחילה הבעל צריך לתת והאישה לקבל, ועל ידי זה מתהפכות היוצרות והאישה נותנת את הברכה לבעל.

האיזון בין קבלה ונתינה בחיי האישה מתבטא בשלוש מילים: 'לקבל זה לתת'. רגילים לומר 'לתת זה לקבל', שהנתינה ממלאה את הנותן ומעניקה לו משמעות וסיפוק. מהאישה למדים את הצד השני, 'לקבל זה לתת'. כלומר, הסדר הנכון הוא: קודם כל האישה מקבלת, וכך מתאפשר לה להיות נותנת.

כיצד?

ראשית, עצם הקבלה היא הנתינה הגדולה ביותר. היכולת של האישה לקבל את הזולת ולכבד למרות השוני, לקבל דעה שונה משלה ולוותר, להקשיב לזולת בלי שיפוטיות והערות – כל אלו הם המתנה הכי גדולה שאישה יכולה לתת לזולת. קל יותר לתת, קשה יותר לקבל, להקשיב ולהכיל את השני. הקשבה אמיתית הינה אומנות מיוחדת, בה האדם מרוכז כולו בזולת, וזו הנתינה הטובה ביותר.

שמעון ונתן התמודדו על משרת רבנות בקהילה מסוימת. כל אחד התבקש למסור דרשה בשבת, ובהתאם לכך תתקבל ההחלטה איזה רב ייבחר. שמעון התכונן ברצינות רבה והכין דרשה לתלפיות. בליל שבת, חזר עליה בינו לבין עצמו פעמים רבות. הוא רק לא ידע שנתן, המתמודד מולו, לא הכין מאום ובמקום זאת מאזין לדרשתו ומתכונן לגנוב אותה...

למחרת בבוקר, נתן ביקש לדרוש ראשון. שמעון הופתע לגלות כי נתן 'גנב' את הדרשה, מתחילתה ועד סופה.

בתחילה היה נבוך ולא ידע מה לעשות. לא רק שהדרשה הטובה נגנבה ממנו, אלא שאין לו, לשמעון, דרשה אחרת לשאת. מה עושים?

לפתע הבריק במוחו רעיון. בסיום דרשתו של נתן, עלה שמעון לדוכן ואמר לקהל: "מוריי ורבותיי, יש שני סוגי רבנים: יש רבנים שיודעים לדבר, לתת לאחרים; ויש רבנים שיודעים להקשיב, לקבל אחרים. אני מצטיין בעיקר בתחום השני, ביכולת להקשיב ולהכיל. בתור הוכחה ליכולת ההקשבה המיוחדת שלי, ברצוני להראות לכם כיצד האזנתי ברוב קשב לדרשתו של נתן, ואני יכול לחזור עליה מילה במילה". שמעון חזר על הדרשה בדיוק, ובמוצאי שבת נבחר ברוב מוחץ.

מוסר השכל: עדיף מי שיודע להקשיב, לקבל, ממי שיודע רק לדבר, לתת.

על ידי הקבלה – אישה יכולה לתת

הביטוי 'לקבל זה לתת' נושא משמעות נוספת. כאשר האישה מקבלת, אין היא שומרת את הדברים לעצמה אלא נותנת הלאה. זה השילוב המופיע בתחילת הפרק: "משה קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע" – תחילה קיבל, אחר כך נתן הלאה.

יותר מכך: אישה לא מעבירה רק את מה שקיבלה. היא מפתחת את מה שקיבלה, יוצרת ממנו עולם מלא, ומעניקה הלאה בעוצמה גדולה לאין ערוך.

הדוגמה הקלאסית היא תהליך הבאת ילדים לעולם. בשלב ראשון האישה מקבלת מהבעל. לאחר מכן, האישה מפתחת בגופה את התינוק עד לשלב הלידה, וגם אחר כך ממשיכה להעניק לילד את צרכיו, כדי שיוכל לגדול ולהתפתח כראוי.

סיום: מתי החתן דומה למלך?

חתן שמע מהרב ש"חתן דומה למלך". הוא התרגש לגלות כי הציפיות שלו להיות מלך סוף סוף מתממשות. שאל החתן: מה תוקף ההטבה – האם רק ביום החופה או גם בימי השבע הברכות? ושמה ההטבה תקפה לכל אורך השנה הראשונה, ואולי כל החיים? השיב הרב: כל זמן שתעשה את אשתך כמלכה, היא תעשה אותך למלך.

אפשר היה להתייחס לסיפור כאל קוריוז בלבד. הסיפור הבא מלמד שיש לכך מקור מהזוהר:

לאחר הסתלקות הרבנית חיה מושקא, רעיית אדמו"ר הצמח צדק (השלישי בשושלת חב"ד), היה בעלה האדמו"ר בעצבות גדולה. ניסו לנחם אותו, אך הוא ציטט את מאמר הזוהר: "בכה רבי שמעון ואמר: מלך בלי מלכה – לא נקרא מלך" (זוהר ג, ט).

פרק שירה



האישה היא 'מקבל' – מכילה וקשובה
יכולת זו היא בסיסית וחשובה

אך אישה גם נותנת ביד רחבה
לבני המשפחה וגם לסביבה

'לקבל ואז לתת' – זה הסדר הנכון
כך תהיי המלכה אצלך בארמון!